

۲۰۱۷/۰۱/۰۹

دوکتور محمد ظاهر عزیز

مقامات تصمیم گیر حکومت وحدت ملی بدون در نظر داشت منافع علیای فرهنگی و سیاسی کشور، دفتر نمایندگی دایمی افغانستان را در مقر سازمان تعلیمی، علمی و فرهنگی ملل متحد در پاریس بست. اینجانب این عمل نادرست حکومت را با تأثیرات منفی آن در برنامه های تعلیمی، علمی، فرهنگی، اطلاعات و حقوق بشر در کشور ما از طریق روزنامه آرمان ملی، تلویزیون طلوع نیوز و سایت آریانا افغانستان آنلاین به اطلاع هموطنان رساندم. در ضمن مقالات زیر که در چند بخش تقدیم خواهد شد، اهمیت و مقام این سازمان بزرگ تعلیمی، علمی و فرهنگی را در جهان و ضرورت روابط جدی و دایم را با این سازمان که حتماً به نفع کشور ما است با حرمت به هموطنان و خاصاً به فرهنگیان کشور تقدیم می نمایم.

سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو)

قسمت چهارم

بخش ششم

(۲)

خلاصه رشته های فعالیت یونسکو (تعلیم و تربیه، علوم، فرهنگ و ارتباطات و اطلاعات)

۳- فرهنگ: گذشته، حال و آینده:

ج: حفظ و احیاء میراث فرهنگی:

تاریخچه:

مجموعه آثار و علائم مادی، اعم از هنری یا خلق شده را که برای هر فرهنگ و از آنرو برای بشریت، باقی مانده است می توان میراث فرهنگی نامید. میراث فرهنگی به عنوان بخشی اصلی از شکوفائی فرهنگ و تأیید آن به عنوان میراثی متعلق به تمامی بشریت، به هر نقطه از جهان هویت بخصوصی می بخشد و مخزن تجربیات بشری است. از اینرو حفظ و ارائه میراث فرهنگی زیر بنای هر سیاست فرهنگی است.

در ضمن مباحث علمی متخصصین، گزارشها، ادبیات فرهنگی طبع و نشر شده یونسکو، میراث فرهنگی به تفصیل زیر تعریف و ارائه میگردد:

(آشکار ترین عنصر میراث فرهنگی، میراث مادی، محسوس یا ملموس "tangible" است، که شامل مواد غیر منقولی مانند بنا ها، ساختمان ها، محوطه های باستانی و دیگر مجتمع های تاریخی و عناصر "طبیعی" مانند درخت ها، غار ها، دریاچه ها و کوه ها، که سنت های فرهنگی قابل توجهی دارند و آثار منقول دیگری مانند آثار هنری از هر نوع و جنس، اشیائی که از نظر

باستان‌شناسی اهمیت دارند و با نمایانگر مهارت‌هایی هستند که احتمالاً از بین رفته‌اند، و وسایل زندگی روزمره از قبیل لوازم زندگی، پوشاک و سلاح‌هاست.

میراث ناملموس "intangible" یا میراث معنوی شامل پدیده‌ها و خلق‌شده‌فکر بشر مانند ادبیات، فرضیه‌های علمی و فلسفی، دین، مراسم مذهبی، موسیقی، سرمشق‌های رفتاری و دانش نهفته در مهارت‌ها، تاریخ شفاهی است و آهنگ و رقص نیز باید از این مقوله محسوب شوند. شواهد مادی این میراث ممکن است به صورت آثار مکتوب، نوت‌های موسیقی، تصاویر عکاسی و پایگاه‌های کامپیوتری حفظ شود ولی اجرای یک نمایش، یا تحولات سبک‌های خاص ارائه یا تفسیر، همیشه به این قسم نگهداری نمی‌شود.

در حال حاضر، برای محافظت از یکپارچگی افکار خلاق و حفظ حقوق نمایشات و یا اجراءات موسیقی، پیشرفت‌های قابل توجهی در قوانین به وجود آمده است. در نهایت، بخش قابل توجهی از میراث مربوط به همه مواردی که ذکر شد، روشن و در قید اطلاعات است. چگونگی نواختن یک وسیله موسیقی، زمان نواختن آن و کسی که آنرا می‌نوازد، به مقدار زیادی به درک ما و بازماندگان جامعه‌های انسانی باقی خواهد ماند. انتقال این اطلاعات درست به اندازه انتقال اشیای ملموسی که این اطلاعات مربوط به آن‌هاست، اهمیت دارد.

اگرچه ساختارهای ژنتیک انسانی را اکنون معمولاً با نام میراث مورد بحث قرار می‌دهند، اما آن‌ها میراث فرهنگی نیستند. نگهداری، استفاده و توسعه و همچنین محافظت قانونی از آن‌ها، موضوع‌هایی متفاوت، اگرچه بسیار مهم را مطرح می‌کنند و به کارهای عمیق‌تر و تحقیقات بیشتر علمی در جهت مدیریت آن‌ها نیاز است. بنابراین در این مبحث قرار نمی‌گیرند.

این امر یکی از بخش‌هایی است که در آن اقدامات یونسکو چه در تدوین راهنماها و چه در برنامه‌های حفظ نگهداری، مورد تقدیر و ملاحظه قرار گرفته است. از این طریق در شناخت میراث فرهنگی و هم‌زمان توسعه و گسترش دامنه آن در سطح جهانی مؤثر بوده است.

میراث فرهنگی را باید در ابعاد زمان و مکان در نظر گرفت، زیرا اولاً، دیگر به زمان قرن نوزدهم ختم نشده بلکه اکنون آثار باقی‌مانده از قرن بیستم را نیز دربر می‌گیرد. ثانیاً، منظور از حفظ میراث فرهنگی تنها نگهداری از شمار زیادتر ابنیه‌ها و ساختمان‌ها نبوده بلکه مجموعه‌های معماری و باستانی، محیط زیست طبیعی و انسانی، میراث نواحی شهری و بیرون از شهرها در دهات، میراث صنعتی و فنی، طراحی صنعتی و تزئینات اطراف سرک‌ها را نیز شامل می‌شود. علاوه بر این، اکنون حفظ میراث فرهنگی در برگیرنده میراث غیرمادی، نشانه‌ها و نهاد‌های گفتنی، اشکال هنری و ادبی بیان، زبانها، نحوه زندگی، اساطیر، اعتقادات و مراسم، نظام ارزش‌ها و دانش سنتی و کاردانی نیز هست.

در سال‌های اخیر بر اثر صنعتی شدن، توسعه و رشد شهرسازی، افزایش آلودگی اتموسفر، عوامل مختلف آب و هوایی و انکشاف و زیاد شدن مسافرت‌ها (توریسم) و میراث فرهنگی، وضع رضایت‌بخشی ندارد. بعلاوه، بسیاری از نمونه‌های غیرمادی میراث فرهنگی به علت برهم خوردن ساختار اقتصادی و تحولات سریع شیوه زندگی، رو به فنا و نابودی می‌روند.

در نتیجه این رویدادها، آگاهی عمومی از ارزش میراث فرهنگی افزوده شده است. این امر بخصوص در میان مردمان اجتماعاتی ملموس است که در بسیاری از کشورها، به مشاهده ابنیه و مجموعه‌های معماری که بخشی اساسی از میراث فرهنگی را تشکیل می‌دهند، روبه افزایش است. توانمندی انجمن‌های دفاع از میراث و همچنین گسترش توجه به میراث غیرمادی، مبین اهمیت تازه حفظ "سنت‌ها و ریشه‌های فرهنگی" برای کیفیت زندگی و توسعه فرهنگی است.

به هر حال، مضمون میراث فرهنگی، مشکل ملی و بین المللی است که جواب و یافتن راه حل به آن روز به روز مشکلتر می شود. بحران در منابع مالی عمومی، سیاست های کم نمودن مصرف و یا سیاست های تعدیل ساختار ها غالباً توان دول عضو خصوصاً کشور های در حال رشد را در اقدامات شان محدود نموده است. با آنهم، نگهداری از میراث مادی و غیر مادی را باید به عنوان یکی از اساسی ترین سرمایه های توسعه همه جانبه در نظر داشت که بهترین وضعیت ممکن زندگی را برای نسل های حاضر و آینده فراهم می سازد. در حدود به نظر گرفتن منابع مالی اساسی جهت حفظ میراث فرهنگی، و ادغام نقش میراث به شکلی که جزیی از محیط انسانی و طبیعی و فرهنگ زیست جامعه باشد، بسیاری از دول عضو یونسکو به نتیجه گیری مشابهی رسیده اند.

از اینرو، اکثر دول عضو به یونسکو رو آورده اند. در زمان حاضر تعداد بیشتر کشور ها نسبت به سالهای قبل به کنوانسیون های یونسکو از قبیل **حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی جهان (۱۹۷۲)**، **کنوانسیون منع ورود، صدور و انتقال مالکیت غیر قانونی اموال فرهنگی (۱۹۷۰)**، **کنوانسیون حفاظت از اموال فرهنگی در زمان بروز مخاصمات مسلحانه (هیگ ۱۹۵۴)**، پیوسته اند.

گذشته از این، افزایش تعداد درخواست های دول عضو از یونسکو برای انجام عملیات بین المللی حفاظتی مبین عزم آنان در انجام کار های مهم ضروری برای حفظ میراث، ابعاد قابل ملاحظه نیاز های موجود، اطمینانی است که نسبت به سازمان در جوابگویی به این نیاز ها، وجود دارد. باید گفت که ضرورت برای حفظ میراث فرهنگی غیر منقول در سال های اخیر چنان ابعاد زیادتری به خود گرفته است که منابع بسیار بزرگتر از آنچه که اکنون در دسترس یونسکو است را طلب می کند.

(در بحث ضرورت به حفظ آثار فرهنگی غیر منقول افغانستان و کمک های یونسکو به این منظور در سال های ۲۰۰۲ الی ۲۰۱۰ میلادی، به این موضوع در نوشته های بعدی به تفصیل می پردازم).

اهداف و ستراتیجی:

ستراتیجی برنامه حفظ میراث فرهنگی که از طرف دول عضو یونسکو بیشتر از پیش مورد تأیید و پشتیبانی قرار می گیرد، در ارتباط به چهار هدف، تدوین شده است:

- ادراک بهتر مفهوم میراث فرهنگی خصوصاً میراث غیر مادی.
- حفاظت مؤثرتر میراث فرهنگی.
- ادغام گنجاندن بیشتر میراث فرهنگی در حیات فرهنگی امروزه.
- فعالیت های خلاقانه با ارتباط میراث فرهنگی و جهان اقتصادی و اجتماعی.

(در ضمن نوشته های فوق، با ارتباط ضرورت حفظ میراث فرهنگی غیر منقول و مشکلاتی که از لحاظ افزایش دید و بازدید انسان ها "توریزم" و یا عدم تخصیص منابع پولی برای حفظ میراث فرهنگی از طرف کشور ها، ذکر گردید. خوانندگان محترم مطلع اند که کشور های زیاد صنعتی و پیشرفته جهان امروز با ارتباط منابع بزرگ مالی که متوجه چنین کشور ها می گردد، در افزودی سیاحت به کشور های شان توجه لازم دارند. از سرمایه های عظیمی که در دسترس این کشور ها قرار می گیرد، بهره قابل ملاحظه می برند. این کشور ها که مفاد مادی چنین سرمایه گذاری را به خوبی درک نموده اند، در حفظ میراث های فرهنگی غیر منقول شان نیز توجه جدی دارند. این امر در کشور

های روبه انکشاف یعنی توجه جدی به حفظ میراث های فرهنگی غیر منقول، چندان معمول نیست. در کشور ما، افغانستان بنابر عدم درک اهمیت حفظ میراث فرهنگی، مادی و معنوی توجه خاص صورت نگرفته و گمان نمی رود که در سال های بعدی اهمیت این ضرورت درک گردد.)

در ارتباط با تطبیق برنامه و اهداف ذکر شده در زمینه حفظ میراث مادی، اقدامات جدی تر در الحاق کشور ها به کنوانسیون ها و توصیه نامه های یونسکو صورت خواهد گرفت.

در ارتباط با حفاظت از میراث فرهنگی مادی غیر منقول، با به راه انداختن برنامه های دو ساله، میان مدت و طویل المدت، یونسکو به اقدامات زیر اولویت می دهد:

- کار آموزی، یعنی تعلیم بر آموختن شیوه ها و روش های نوین حفاظت و استفاده از روش های علمی در نگهداری ابنیه های تاریخی و موزیم های منتخب که دارای آثار تاریخی اند. این اقدامات با کمک مستقیم به دول عضو توأم خواهد بود.

- به منظور یافتن همکاران در امر تحقق برنامه ها در جهت آگاهی عامه، تجربیات و اطلاعات تخصصی و اجرای طرح های همکاری فنی، همکاری با کمیسیون های ملی یونسکو در کشور ها و سازمان های دولتی و غیر دولتی گسترش خواهد یافت.

- جمع آوری و انتشار اطلاعات علمی و فنی از طریق توسعه شبکه های کامپیوتری و طبع و نشر راپور ها و نشرات طبع شده به مراکز نشراتی ملی در کشور ها. این امر نقش یونسکو را به عنوان مرکز جمع آوری و انتشار اطلاعات نیز تقویت خواهد کرد.

در باره میراث فرهنگی معنوی، یونسکو از طریق پیاده کردن طرح جمع آوری و انتشار سنن شفاهی با استفاده از جدید ترین وسایل سمعی و بصری، به عنوان هماهنگ کننده و محرک عمل خواهد کرد. در این برنامه از تجربیات و نتایج تطبیق برنامه های دهه جهانی توسعه فرهنگی که یکی از اهداف مقدم آن نه تنها حفظ میراث فرهنگی بلکه شکوفایی و نو سازی آن است، استفاده خواهد شد.

اقدامات:

یونسکو وظایف مربوط به استفاده و کار برد جهانی سه کنوانسیون و ده توصیه نامه به دول عضو در باره حمایت و ترقی میراث فرهنگی مادی را فعالانه دنبال خواهد نمود. سایر اقدامات با در نظر داشت تقدم های زیر خواهد بود:

- تشویق به وسیله و راه یافتن متناسب میان رشته ای در حفاظت از میراث معماری در مناطق دهاتی و شهری.

- بسط حفاظت اضطراری و عملیات نجات باستان شناسی، و مشخصاً اقدامات مطالعاتی و نگهداری آثار میراث قبل از آنکه به واسطه کار های عمومی نابود شوند.

- سازمان به استفاده از مواد و مفاد کنوانسیون مربوط به حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان توجه خاصی خواهد کرد. همچنین به کمیته میراث جهانی در شناسایی اماکن تازه، مدیریت حفاظت از کلیه اماکن تحت پوشش حمایت شده، در چهار چوب کنوانسیون و اجرای طرح های کمک رسانی فنی، کمک خواهد کرد.

علاوه، یونسکو به منظور ارتقاء آگاهی مسئولین حفاظت میراث فرهنگی و تعداد هرچه زیادتیر مردم عامه در اهمیت میراث فرهنگی مادی و میزان منابع مالی و انسانی مورد نیاز که باید برای حفظ آن بسیج شوند، اقدامات به عمل می آورد. اشاعه اطلاعات فنی و مبادله بین متخصصین همواره تشویق میگردد.

کلیه اقدامات مربوط به نگهداری از میراث فرهنگی مادی و یا توسعه موزیم ها، در همکاری نزدیک با سازمان های بین الدول دولتی و غیر دولتی طرح ریزی و در عمل اجرا قرار خواهد گرفت.

اقدامات مربوط به میراث فرهنگی غیر مادی، به صورت گرد آوری و پاسداری سنن فرهنگی مختلف در مناطق زیاد جغرافیایی - فرهنگی و تحت عنوان "صحنه های زندگی" انجام خواهد شد.

همچنین یونسکو جمع آوری، ضبط و حفاظت زبان هایی در حال از بین رفتن را در همکاری با مؤسسات فعال در این زمینه، بسط خواهد داد (تشکیل بانک صدا). علاوه بر آن، به منظور تشویق احیاء زبان های در حال مردن، ترتیباتی جهت برگزاری سیمینار ها، تولید فلم های صوتی و کسیت ها به عمل خواهد آمد، توسعه کتابخانه های صدا در محلات و دهات که مردم محلی نقش اصلی را در آن داشته باشند، تشویق خواهد شد.

د: مبادله فرهنگی و شکوفایی هویت فرهنگی:

تاریخچه:

- با ارتباط موضوع مبادله فرهنگ ها در سال های اخیر در دنیا، مسایل زیر به ملاحظه رسیده است:
- پیوستگی متقابل مابین فرهنگ و اقتصاد، مسأله ایکه در نتیجه توسعه وسایل حمل و نقل و ارتباطات سرعت بیشتری یافته و احساسی از تعلق به فرهنگ جهانی و یگانه را به وجود آورده است.
  - بقا و حتی تصورات و طرز تفکر مراجعه به خود و تعصبات فرهنگی که در مقابله با همکاری های بین المللی است.
  - توسعه جوامع چند فرهنگی، که تعیین هویت فرهنگی را در عین شکوفا نمودن آن پیچیده نیز می کند.
  - کار یونسکو در مراحل تطبیق برنامه های آن، برای این که توازن در اجرای اهداف موجود باشد، کوشش به عمل می اید که برنامه ها مکمل یکدیگر باشند. به این شرح:
  - مبادله فرهنگی و اقدامات تعالی بخش با هدف ادراک متقابل فرهنگ ها(ترجمه و انتشار آثار ادبی، ضبط و پخش موسیقی سنتی، سازمان دهی نمایشگاه های سیار آثار هنری).
  - آگاهی از فرهنگ ها و گذشته ها، بسط هویت فرهنگی و توسعه روابط بین فرهنگی.

در مرحله دوم این برنامه، باید گفت که چاپ اولین تاریخ توسعه علمی و فرهنگی بشریت، سهم بزرگی در پیشرفت مطالعات فرهنگی در سطح جهانی داشته است، گرچه تمایل به تمرکز انحصاری به مراکز خاصی از تمدن در آن وجود دارد و به همین علت یونسکو دست به باز دید دوباره و تعدیلات در آن زد. قبلاً سازمان با گسترش دامنه طرح به تهیه تاریخ های منظفوی (تاریخ عمومی افریقا، تاریخ تمدن آسیای مرکزی، تاریخ امریکای لاتین، تاریخ عمومی کرائیب) پرداخته و در تدارک اثری در باره ابعاد گوناگون فرهنگ اسلامی مشارکت نموده بود.

اهداف و ستراتیجی:

یونسکو در مورد توسعه فرهنگی، برای بسط مبادلات فرهنگی و حفظ و شکوفایی هویت فرهنگی تقدم قابل است. اهداف برنامه یونسکو در مقطع زمان برنامه کوتاه مدت، به طور مشخص تر عبارت اند از:

- بسط مبادلات فرهنگی و ادراک متقابل فرهنگ ها از طریق انتشار و معرفی شاهکار های نمونه فرهنگ های گوناگون و مبادله اطلاعات و تجربیات.
- تشویق پیشرفت در مطالعه و شناخت تاریخ که در فهم بهتر تکامل فرهنگ ها، تحولات اجتماعی و تنوع فرهنگی و تفاوت های کیفیت توسعه، مؤثر است.
- کمک به تأیید و شکوفایی هویت فرهنگی و تقویت روابط بین فرهنگ ها از طریق مطالعات تطبیقی فرهنگ ها، تشویق تشکیل فستیوال های منطقی و نیمه منطقی و اجرای طرح های بین فرهنگی.
- در بخش مطالعات و تاریخ فرهنگ ها، به ادامه و اتمام شش برنامه تاریخ منطقی و بین منطقی تا چند سال بعدی تقدم خاص داده خواهد شد. به منظور تسریع در روند تهیه معلومات، اقداماتی برای همکاری با شبکه های منطقی و بین المللی متخصصین به عمل می آید.
- برنامه مطالعات فرهنگی، بر اقداماتی که تنها یونسکو قادر به انجام موفقیت آمیز آن است مانند برنامه های بین فرهنگی که به همکاری های بین المللی فرهنگی ضرورت است، متمرکز خواهد شد.
- از نقطه نظر توسعه تحقیقات بین فرهنگی و انکشاف دانش و ادراک نسبت به فرهنگ ها، یونسکو حد اقل دو طرح وسیع را تطبیق خواهد کرد.
- مطالعه جامع راه ابریشم، که در سال های قبل آغاز شده و کار های مثمر انجام شده و نشریات زیادی به نشر رسیده. این برنامه مهم یونسکو، تفکر نوین در باره روابط بین شرق و غرب را تشویق می کند.
- ادامه یاد بود واقعات مهم در جهان از قبیل یاد آوری پنجمین سالگرد مواجهه دو جهان، که بر نقش تمدن های بسیار مختلف در رو به رو شدن اروپا و امریکا (۱۴۹۲)، و انعکاس تاریخی آن پرتو می افکند.

اقدامات:

در بیان اقدامات مربوط به مبادلات فرهنگی و ادراک متقابل فرهنگ ها، ترجمه و انتشار شاهکارهای ادبی در مجموعه آثار منتخب یونسکو ادامه خواهد یافت. در مورد بخش هایی از ادبیات که تا حال معرفی نشده و یا در حد ناچیزی معرفی شده اند، زبان های غیر متداول، آثار اساسی مربوط به سنن شفاهی، شاهکاری هایی که توسط زنان پدید آمده اند و همچنین به متون مخصوص اطفال تلاش خاصی به عمل خواهد آمد. علاوه، انتشار شماری از البوم های هنری بر مبنای آثار هنری ادامه خواهد یافت. انتشار این آثار قسماً توسط یونسکو و قسماً با همکاری مشترک سازمان های نشراتی در کشور ها و یا سازمان های شخصی صورت می گیرد.

همه ساله تعدادی از مجموعه موسیقی سنتی در کست ها تکثیر شده و در سالهای پیشرو در تکثیر تعداد بیشتر این نوع آثار هنری سنتی افزودی به عمل خواهد آمد. علاوه، در جمع آوری و ضبط موسیقی سنتی به برخی از کشور های عضو خاصاً کشور هایی که در این زمینه کار های زیادی ننموده اند، کمک خواهد شد.

یونسکو به منظور گنجانیدن مجموعه آثار انتخاب شده در برنامه های ادبیات تطبیقی پوهنتون ها بر برگزاری جلسات علمی در مناطق مختلف دست می زند. علاوه، به منظور بحث بر مشکلات ترجمه ادبی مجموعه آثار انتخاب شده، جلساتی منعقد خواهد کرد.

در بخش تاریخ ها و مطالعات فرهنگی، تداوم و تکمیل برنامه های منطوقی (تصحیح و آماده سازی تاریخ توسعه علمی و فرهنگی بشریت ، تاریخ ها و مطالعات منطوقی) و تولید راهنما های منابع اسنادی و آرشیف از اولویت خاصی برخوردار خواهند بود. یونسکو به انتشار خلاصه راهنمای منابع تاریخی و متون درسی در باره تاریخ مناطق مختلف دنیا ادامه خواهد داد. تدارک تاریخچه عمومی مؤسسات تعلیمی در جهان بر مبنای یافته های مطالعات مقدماتی انجام خواهد شد.

یونسکو در زمینه هویت فرهنگی و روابط فرهنگ ها به طرح و برگزاری فستیوال های فرهنگی ، اجرای طرحی با عنوان " بین فرهنگی " که به مطالعه ارزش های فرهنگی متحول و پایه دار در مناطق فرهنگی مختلف بپردازد ، دست خواهد زد. ضمناً یک برنامه خاصی تحقیقاتی در باره شهر های مقدس و اماکن زیارتی که نقش اساسی در حیات فرهنگی و مذهبی مردم آسیا، افریقا ، اروپا و شرق میانه دارند، مورد تطبیق قرار خواهد گرفت.

ادامه دارد

